

EXAMENSARBETE

Hösten 2009

Lärarytbildningen

Lärarytrollen spelar roll!

En analys av Sveriges främsta
läraryt i TV-serien *Klass 9A*

Författare
Petra Mattisson
Marie Ribbing

Handledare
Göran Brante

Lärarrollen spelar roll!

En analys av Sveriges främsta
lärare i TV-serien *Klass 9A*

Petra Mattisson

Marie Ribbing

Abstract

Uppsatsens syfte är att analysera vilken bild TV-serien *Klass 9A* visar av den professionella pedagogen i jämförelse med vad pedagogisk forskning framför om den samma. I det moderna samhället spelar massmedia en stor roll för den enskilda individen. Media anses spegla samhällets gemensamma värderingar, attityder och normer. TV som media kan därför komma att påverka hur människor uppfattar den professionella pedagogen som visas upp i TV-serien *Klass 9A*. Uppsatsens teoretiska kapitel baseras utifrån två kriterier som beskriver läraryrkets professionalitet. Kriterierna som ligger till grund för denna uppsats är en specifik kunskapsgrund för yrket samt en nedtecknad yrkesetik. Forskningsrön som presenteras i uppsatsen uttrycker hur läraren på ett professionellt sätt skall kunna motivera elever till fortsatt lärande samt hur lärares förväntningar spelar en avgörande roll för hur elever skall lyckas uppnå goda resultat i skolan. Undersökningen har genomförts med hjälp av modifierad didaktisk etnografisk metod och en kvalitativ analys. Analysen har baserats på ett urval av avsnitt ur TV-serien som fokuserar på pedagogernas förhållningssätt gentemot eleverna. Resultatet visar att TV-seriens pedagoger uppvisar likheter och motstridigheter med vad pedagogisk forskning framför som eftersträvansvärt när det gäller att motivera elever till fortsatt lärande. Det vill säga pedagogerna uppvisar inte alltid vad som beskrivs som en specifik kunskapsgrund för yrket. Resultatet visar även att TV-seriens pedagoger i några avsnitt inte uppfyller de yrkesetiska principer som finns nedtecknade för läraryrket.

Ämnesord: pedagogik, läraryrkets professionalitet, motivation, yrkesetiska principer

Innehållsförteckning

1 INLEDNING	4
1.1 BAKGRUND	4
1.2 BAKGRUND TILL LÄRARYRKETS PROFESSIONALITET	5
1.3 BAKGRUND TILL TV-SERIEN <i>KLASS 9A</i>	7
1.4 SYFTE	8
1.5 UPPSATSENS DISPOSITION	9
2 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	10
2.1 LÄRARYRKETS PROFESSIONALITET	10
2.2 EN SPECIFIK KUNSKAPSGRUND FÖR YRKET	10
2.3 PEDAGOGENS FÖRHÅLLNINGSSÄTT	11
<i>2.3.1 Elevers självförtroende</i>	<i>13</i>
<i>2.3.2 Pedagogens och skolans förväntningar på eleven</i>	<i>14</i>
2.4 EN NEDTECKNAD YRKESETIK	16
<i>2.4.1 Eleven i centrum</i>	<i>17</i>
2.5 PROBLEMFÖRMULERING	19
3 METOD OCH MATERIAL	20
3.1 MODIFIERAD DIDAKTISK ETNOGRAFISK METOD	20
3.2 KVALITATIV ANALYS	20
3.3 MATERIAL	21
3.4 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	22
3.5 METODDISKUSSION	23
4 RESULTAT OCH ANALYS	25
5 DISKUSSION	36
5.1 RESULTATDISKUSSION	36
6 SAMMANFATTNING	40
KÄLLFÖRTECKNING	42

1 Inledning

Under 2007 gjordes en undersökning av Lärarförbundet, Sveriges elevråd och Lärarförbundets skolledarförbund (Lärarförbundet, 2007) om hur skolan framställdes i tio av Sveriges dagstidningar. Bilden som tidningarna förmedlade av Sveriges skolor var mörk och negativ. Bara under januari 2007 skrev de tio undersökta tidningarna 110 artiklar vilka sammankopplade skolan med skadegörelse, olyckor, brott och elever som inte når godkända betyg i grundskolan. Den negativa bilden av skolan har också använts i politiska syften för att locka fler väljare. Ett exempel är Folkpartiets reklamfilm som visades i TV inför riksdagsvalet 2006. Reklamfilmen handlar om maktlösa lärare som står och ser på när ungdomar på mopeder tar över klassrummen. Rapporter om att många elever inte når godkända betyg för att söka in på gymnasiet kommer med jämna mellanrum. Jan Björklund har fört debatt i media och uttalat en rad problem med den svenska "flumskolan" (Melén, 2009). På våren 2008 var skolan i fokus mer än vanligt. Det var nämligen då som TV-serien *Klass 9A* sändes som en lång skoldokumentär i 13 delar. TV-serien behandlade just den problematik som så länge diskuterats, problemet med elever som inte når godkända betyg i grundskolan. Satsningen som Sveriges television gjorde drog cirka en miljonpublik och debatten om skolan fördes både på gräsrotsnivå och på politisk nivå (Sjöstrand, 2008). I skoldokumentären fick vi följa Sveriges "främsta" pedagogers dagliga arbete med en niondeklass från Johannesskolan i Malmö. TV-serien visade pedagogernas arbete under en hel termin. Johannesskolans skolledning och TV-seriens medverkande pedagoger hade som mål att bli den tredje bästa klassen i landet. Programmet nominerades till Stora Journalistpriset och korades till bästa dokumentärprogram under Kristallengalan våren 2008 (Westerberg, 2008).

1.1 Bakgrund

I *Klass 9A* får vi följa, enligt TV-serien, några av Sveriges "främsta" lärare. Vad är det dessa pedagoger gör som kan kalla dem Sveriges "främsta"? Utifrån påståendet om att pedagogerna är de främsta vill vi göra en jämförelse genom att säga att pedagogerna som visas i TV-serien utför läraryrket professionellt. I stället för att diskutera Sveriges främsta pedagoger vill vi använda begreppet professionella pedagoger eller professionella lärare. Pedagogerna i TV-serien som visades skildrar en skolvardag kantad av både glädje, tårar och ibland frustration. I programmet *Klass 9A* får tittaren bland annat se och höra flera av de medverkande pedagogerna tala om hur betydelsefullt bemötandet av eleven är och hur viktigt det är att visa

engagemang för eleven och för skolans ämnen. TV-serien visar hur pedagogerna motiverar eleverna och vilka förväntningar de har på dem i sitt förhållningssätt. Medias bild av de professionella pedagogerna har satt avtryck i det svenska samhället då det finns forskare som har planer på att genomföra en utvärdering av TV-serien *Klass 9A*. Utvärderingen är att undersöka om andra skolledare och lärare har blivit inspirerade och använt sig av erfarenheterna som visats i TV-serien (Sundström, 2008b).

Nordlund (2007) gör ett resonemang i boken *Television och socialisation* där han belyser TV:s betydelse för den enskilda individen. Han anser att människor väljer att se på TV för att få någon form av belöning eller att människor finner mer eller mindre ett motiv till sitt TV-tittande. Vidare talar han om televisionens dragningskraft, vilken han förklarar som att det som visas på TV har stora likheter med verkligheten. Nordlund hävdar att likheten med verkligheten gäller för alla typer av TV-program som visas såsom dokumentärer, fiktions- och underhållningsprogram. Det handlar om att individen som ser på TV blir engagerad i det den ser och hör. Författaren anser vidare att TV har en tendens att vara relationsskapande med den som tittar. Med det relationsskapande resonemanget menar han att det som sänds på TV erbjuder tittaren att engagera sig och finna likheter i händelser som tittaren själv har upplevt. Det kan alltså tolkas som att den som ser på TV skapar en känslomässig och upplevelsemässig relation till karaktärerna som visas och denna relation kan anses vara snarlik sociala relationer (s. 13 f.).

I det moderna samhället spelar massmedia en stor roll för den enskilda individen. Nordlund (2007) menar att innehållet i media speglar samhällets gemensamma värderingar, attityder och normer (s.19 f.). Detta innebär att TV som media kan komma att påverka hur människor som ser på TV uppfattar, i detta fall, den professionella pedagogen och läraryrket. Bilden av Sveriges främsta lärare som visas i TV-serien kan utifrån Nordlunds resonemang uppfattas som en idealbild av den professionella pedagogen. Därför kan det vara intressant att studera bilden som media visar av den professionella pedagogen.

1.2 Bakgrund till läraryrkets professionalitet

Det kan vara betydelsefullt att ge en kort beskrivning av vad forskare uttrycker om läraryrkets professionalitet. Vidare menar vi att det kan vara av värde att kort beskriva hur synen på läraryrkets professionalitet har förändrats ur ett samhälleligt och historiskt perspektiv.

Professionalitet används främst inom professionsforskningen som ett kännetecknande av att en yrkesgrupp innehar vissa specifika områden som grund i sin utbildning. Områden som

anses vara utgångspunkten för ett yrkes professionalitet är bland annat att yrket ”har en lång, specialiserad utbildning med teoretisk-vetenskaplig anknytning, där kunskaperna prövas i examina och där en sträng yrkesetik kontrollerar yrket utifrån” (Carlgren, 2004, s. 24). Vidare diskuteras att ett yrkes professionalitet skall innefatta krav på autonomi, en utveckling av yrket samt en sträng kontroll över vem som får utöva yrket. När det gäller ansvar för utveckling av yrket påtalar Ekholm (2004) att lärarna i arbetslaget har stor betydelse för att kunna utvecklas inom sina områden. Idag är det arbetsgivaren som tar initiativet till yrkesutveckling och detta kan resultera i att lärarna har mindre att säga till om när det gäller utveckling av deras egna kvaliteter. Att utföra kontroll över vem som får utöva yrket, innebär i dagsläget att personer som i bästa fall har genomgått en lärarutbildning kan få anställning som pedagoger (s. 9 ff.). I statens offentliga utredning *Legitimation och skärpta behörighetsregler* (2008) finns ett förslag om att införa någon form av lärarlegitimation år 2010. Legitimationen föreslås innebära att förutsättningen för att en lärare skall anses vara behörig krävs att han eller hon har en legitimation som svarar mot den aktuella skolformen, årskursen och ämnet och att läraren skall kunna anställas utan tidsbegränsning (SOU, 2008:52). När det gäller att uppfylla kriteriet, graden av autonomi i yrkesutövandet, kan detta ses utifrån den enskilda lärarens arbetssituation. Läraryrket förespråkar att all undervisning skall ske i demokratiska former, men det är sällan som elever eller någon utomstående direkt lägger sig i den enskilda lärarens upplägg eller innehåll i undervisningen (Ekholm, 2004, s. 11 f.). Samtidigt har samhället vissa krav och system för tillsyn av yrken som betecknas som professionella. Medborgarna har rättigheter som samhället skall tillgodose vilket sker via olika typer av institutioner såsom exempelvis skolan. Samhällets krav innebär för läraryrkets del att medborgarna kan garanteras en viss kvalitet i utbildningen samt ett skydd för lärarna att inte bli anklagade för att handla godtyckligt (Brante, 2008, s. 182 f.).

Skolan och läraryrket har förändrats under hela 1900-talet till följd av politiska och ekonomiska omständigheter. Sverige hade en stark ekonomisk tillväxt under tre decennier från åren 1945 och framåt. Under denna period införlivades en rad pedagogiska idéer i skolan, vilka skulle leda till att undervisningen vilade på en vetenskapligt baserad grund. Ett av målet var att skolan skulle användas som ett redskap i ett försök att förändra samhället i en mer demokratisk anda (Larsson, 2002, s. 24). Forskningens vetenskapliga grund baserades i första hand på att ge skolan rekommendationer för vilka metoder läraren skulle använda i undervisningen för att uppnå bästa resultat. Rekommendationerna som forskningen angav gjordes utan hänsynstagande till lärarens utbildningsområde eller lärarens person (Carlgren & Marton, 2004, s. 111). Under 1970-talet drabbades Sverige av en ekonomisk kris vilket

medförde en rad politiska diskussioner och överväganden för att på sikt kunna sänka kostnaderna för statens offentliga utgifter, där bland annat skolan var en stor utgiftspost. Staten hade problem med stora budgetunderskott under 1980-talet vilket medförde att skolan i högre grad fick ett ansvar att bedriva undervisning ekonomiskt effektivt. Ett riksdagsbeslut fattades 1989 att skolan skulle kommunaliseras vilket i praktiken innebar att kommunerna nu skulle bli huvudman för skolan i stället för som tidigare statliga Skolöverstyrelsen. Den kommunaliserade skolverksamheten skulle nu arbeta mot att uppnå statligt uppställda mål vilka preciserades bland annat i Lpo-94 och skollagen (Larsson, 2002, s. 56 ff.).

Under 1980-talet började talet om ”de professionella” dyka upp i statliga utredningar som gällde skolan. Talet om de professionella var en utgångspunkt för att särskilja lärare från politiker. Diskussionen om lärarna som de professionella, levde kvar och ingick som ett av regeringens syften med att kommunalisera den tidigare statliga skolan. Syftet med decentraliseringen var bland annat att ansvaret för skolans utveckling skulle föras över till de professionella i skolan, det vill säga lärarna, och till lokala politiker. Anledningen till att lärarna blev omtalade som ”de professionella” var att skilja mellan vad som var frågor som gällde politiska områden, exempelvis ekonomiska frågor, och vad som gällde professionella frågor det vill säga frågor som rörde undervisning och skolan. När skolan kommunaliserades blev de professionella lärarna ett viktigt redskap för att kunna förverkliga den numer målstyrda skolan. För lärarnas del innebar kommunaliseringen ett förändrat yrkesansvar. Från att tidigare ha varit statligt styrd att genomföra politiska beslut blev nu lärarna den professionella rösten i samhället som skulle komma med lösningar om hur undervisningen bäst skulle bedrivas för att utveckla den nya målstyrda skolan. Förutom att de professionella lärarna skulle utveckla skolan så fick de också ett ansvar för att skolans resultat blev tillfredsställande. De nya kraven för lärarna innebar att de skulle kunna argumentera för varför de gjorde som de gjorde och varför resultaten i skolan såg ut som de gjorde (Carlgren, 2004, s. 21 ff.). Det var först 1995 som lärarna själva började förespråka yrkets professionalisering via Lärarförbundets kampanj ”Lärarna lyfter Sverige” (Carlgren & Marton, 2004, s. 116).

1.3 Bakgrund till TV-serien *Klass 9A*

För att få en förståelse för varför TV-serien omtalar lärarna som Sveriges ”främsta” anser vi att det kan vara väsentligt att ge en kort bakgrundsbeskrivning till hur TV-serien har tillkommit.

Idén till TV-serien fick programmets producent då han läst en artikel om Stavros Louca, en av lärarna som medverkar i TV-serien *Klass 9A*. Artikeln handlade om hur Stavros Louca hade räddat passagerare i ett brinnande tunnelbanetåg i Rinkeby. Det som fångade producentens intresse var inte hjältedådet i sig utan det faktum att Stavros Louca i artikeln inte ville prata om händelsen utan istället pratade om sina elever han undervisade i matematik. Stavros Louca berättade med inlevelse hur väl sex av hans elever i matematik hade lyckats i en nationell matematiktävling, Kängurun. De sex eleverna som Stavros Louca undervisade hade lyckats uppnå alla rätt i tävlingen. Det är här som idén om TV-serien föds hos TV-seriens producent. Producenten funderade på vad som skulle hända om någon samlade ihop pedagoger i ett team som visade på en sådan entusiasm för sina elever såsom Stavros Loucas gjorde (Sjöstrand, 2008).

Under 2007 riktade Skolverket stark kritik mot Johannesskolan i Malmö och hotade att lägga ned skolan då den inte uppfyllde målen i skolplanen. Johannesskolan anställde nya skolledare, rektor Eva-Marie Schultz och biträdande rektor Håkan Bengtsson Diurlin, vilka inledde ett arbete med att förändra skolans verksamhet för att uppfylla skolplanens mål. Skolledningen fick en förfrågan från Sveriges Television Syd och Strix Television om skolan ville vara med i ett dokumentärprojekt. Projektet betalades av Sveriges Television. Flertalet av TV-seriens medverkande pedagoger har blivit prisbelönta för sin yrkesutövning (Forsell, 2008). Hjälp i rekryteringsprocessen av vilka lärare som skulle delta i TV-serien fick skolledningen av Bert Stålhammar, professor emeritus i pedagogik vid Örebro universitet (Sundström, 2008a). Projektet startade först när Johannesskolans skolledning hade fått positivt gensvar från föräldrar, lärare och elever. Ingen elev var tvingad att delta i projektet, de elever som inte ville fick erbjudande om att flytta över till en parallellklass på skolan (Forsell, 2008).

1.4 Syfte

Nordlunds (2007) resonemang om att TV som media speglar samhällets gemensamma värderingar, attityder och normer samt har en påverkan på människan är betydelsefull. Hans påståenden kan innebära att bilden av Sveriges främsta lärare som visas i TV-serien kan komma att uppfattas som en idealbild av den professionella pedagogen. Det intressanta är att klarlägga vad en god yrkesprofession är. Uppsatsens syfte är att studera vilken bild TV-serien *Klass 9A* visar upp av den professionella pedagogen och göra en jämförelse med vad pedagogisk forskning framför om den samma.

1.5 Uppsatsens disposition

Kapitel 2 innehåller en teoretisk redogörelse för läraryrkets professionalitet utifrån Ekholms två kriterier, en specifik kunskapsgrund för yrket samt en nedtecknad yrkesetik. Forskningsrön som kapitlets teoretiska utgångspunkter utgår från är hur lärare på ett professionellt sätt skall kunna motivera elever till fortsatt lärande samt hur lärares förväntningar spelar en avgörande roll för hur elever skall lyckas uppnå goda resultat i skolan. Kapitel 3 innehåller en redogörelse för den vetenskapliga metod som ligger till grund för uppsatsens undersökning. Metoden som har använts är en modifierad didaktisk etnografisk metod. En beskrivning av kvalitativ analys görs vilken kopplas samman med den vetenskapliga metoden. Vidare kommer en redogörelse ges för materialet som använts i undersökningen samt på vilket sätt undersökningen har gått tillväga. Kapitlet avslutas med en metoddiskussion. I kapitel 4 presenteras resultat och analys utifrån valda avsnitt från TV-serien *Klass 9A*. I kapitel 5 diskuteras de resultat som framkommit i undersökningen med utgångspunkt från uppsatsens syfte, problemprecisering och teoretiska utgångspunkter. Uppsatsen avslutas med en sammanfattning vilken presenteras i kapitel 6.

2 Teoretiska utgångspunkter

I kapitlet kommer en redogörelse för läraryrkets professionalitet att ges. Vid beskrivande av lärare eller pedagog förutsätts dessa vara professionella. Kapitlets teoretiska utgångspunkter baseras på Fil dr i pedagogik Hans Birnik, professorer i pedagogik Ingrid Carlgren, Mats Ekholm, Gunnel Colnerud, Håkan Jenner, docent i pedagogik Lennart Grosin och universitetslektor i pedagogik Göran Brante.

Utgångspunkterna för läraryrkets professionalitet fokuseras utifrån två kriterier. Kriterierna som ligger till grund för denna uppsats presenteras under rubrikerna 2.2 *En specifik kunskapsgrund för yrket* samt under 2.4 *En nedtecknad yrkesetik*. Forskningsrön som kapitlets teoretiska utgångspunkter utgår från är hur läraren på ett professionellt sätt skall kunna motivera elever till fortsatt lärande och hur lärares förväntningar spelar en avgörande roll för hur elever skall lyckas uppnå goda resultat i skolan vilka presenteras under rubriken 2.3 *Pedagogens förhållningssätt*. Kapitlet avslutas med uppställda problemformuleringar vilka baserats utifrån ovannämnda teorier.

2.1 Läraryrkets professionalitet

I vardaglig mening syftar ett yrkes professionalitet på att någon kan utföra sitt arbete på ett yrkesmässigt och tillfredsställande sätt i motsats till någon som är lekman. Eftersom TV-serien framhåller de medverkande lärarna som Sveriges främsta lärare går det att förmoda att lärarna också har vad som kan kallas en hög professionalitet. Enligt Ekholm (2004) kan professionalitet sägas utgå från fem kriterier vilka är: a) en specifik kunskapsgrund för yrket, b) ansvar för utveckling av yrket, c) en nedtecknad yrkesetik, d) kontroll över vem som får utöva yrket, och e) yrkesutövandets autonomi (s. 7). Fokus för denna uppsats kommer att ligga på kriterierna a) en specifik kunskapsgrund för yrket och c) en nedtecknad yrkesetik vilka kommer att presenteras under rubrikerna 2.2 och 2.4. Vad kriterierna b) ansvar för utveckling av yrket, d) kontroll över vem som får utöva yrket och e) yrkesutövandets autonomi innebär har tidigare redogjorts för under rubriken 1.2 *Bakgrund till läraryrkets professionalitet*. Dessa tre kriterier är av sådan karaktär att vi inte kan undersöka dessa utifrån TV-serien och uppsatsens syfte.

2.2 En specifik kunskapsgrund för yrket

Lärares kunskapsgrund kan sägas bestå av både teoretisk och praktisk karaktär som läraren skall kunna hantera i sitt yrkesutövande. Lärare skall naturligtvis kunna behärska ämnet de

undervisar i men att påstå att ämneskunskaperna är specifika för läraryrket är tvivelaktigt. Ämneskunskaperna kan sägas ligga på en mer allmän nivå. Förutom ämneskunskaper skall läraren också behärska och tillämpa olika metoder för hur barn och ungdomar lär. Metodkunskaper kan däremot beskrivas som specifika för läraryrket. Ekholm (2004) hävdar att lärares kunskaper även innefattar förmåga att bedöma och avgöra hur elevens inläring fortskrider, kunskaper om hur ett kunskapsområde bäst skall presenteras för att möta elevernas nivå som typiska exempel på områden som är specifika för läraryrket (s. 8). De ovanstående exemplen på kunskapsgrunden för yrket kan beskrivas som av teoretisk karaktär där ämneskunskap, pedagogik, metodik och didaktik är de centrala delarna. Den specifika kunskapsgrunden som är av praktisk karaktär kan förklaras med en kunskap som har förvärvats via en praktik. Det vill säga att läraren i sin undervisning har gjort sig erfarenheter och genom övning lärt hur olika situationer bäst skall hanteras. Denna praktiska kunskapsgrund brukar även kallas för en tyst eller dold förtroendekunskap (Jenner, 2004, s. 87). Exempel på en specifik kunskapsgrund av praktisk karaktär är att läraren på ett professionellt sätt skall kunna motivera elever till fortsatt lärande. Att kunna handleda och hantera stora elevgrupper på samma gång och samtidigt veta hur ett arbetsmaterial skall användas på bästa sätt är ytterligare exempel på specifika kunskaper för läraryrket. Denna del av lärarnas specifika kunskapsgrund anser Ekholm (2004) vara det område som borde lyftas fram för att mer tydligt synliggöra för samhället vad läraryrket egentligen innebär (s. 7 f.). Carlgren (2004) anser att läraren skall skapa förtroendefulla relationer till klassen såväl som till den enskilda individen vilket lägger en betydelsefull dimension åt den professionella lärarens förhållningssätt (s. 23).

Vi tänker oss att lärares specifika kunskaper är att kunna bemöta och skapa förtroendefulla relationer med både ett kollektiv och en enskild individ och i sitt förhållningssätt kunna motivera elever till ett fortsatt lärande. Forskare Birnik (1998), Brante (2008) och Carlgren (2004) har visat att lärares förhållningssätt är viktigt för elevens lärande. Vårt fokus för att beskriva läraryrkets specifika kunskapsgrund utgår således från pedagogens förhållningssätt i mötet med den enskilda eleven och eleverna i ett kollektiv.

2.3 Pedagogens förhållningssätt

Läraryrket har som vi tidigare omnämnt flera specifika kunskapsområden såsom att kunna bemöta och skapa förtroendefulla relationer med både ett kollektiv och en enskild individ samt kunna motivera elever till ett fortsatt lärande. Yrkets grundläggande utgångspunkt är att

lära ut någon form av kunskap. Det kan exempelvis vara att lära sig samarbeta med andra eller att lära sig var man kan hitta kunskap som är av betydelse för sitt eget lärande. Oavsett vilken typ av kunskap det handlar om så krävs någon form av motivation till att vilja lära sig det som är tänkt att lära. Den professionella pedagogen skall i sitt förhållningssätt kunna motivera elever att lära. Att motivera elever kan anses vara en av skolans mest grundläggande utgångspunkt för lärare att uppnå. I Lpo 94 står att läsa följande: ”Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta kunskaper” (Läraryrket, 2005, s. 11). Skolans styrdokument uppmanar skolan att stimulera eleven att inhämta kunskaper. För att eleven skall bli stimulerad krävs någon form av motivation.

Motivation brukar omtalas utifrån två perspektiv, en inre och en yttre drivkraft som påverkar individen i någon riktning. Individens inre drivkraft kan förklaras med en egen vilja till att lära som den lärande ser som betydelsefull. Exempel kan vara att nå ett specifikt mål som individen förväntar sig att uppnå. Elevens inre drivkraft förklaras med en inneboende nyfikenhet och ett eget genuint intresse att lära. Pedagogens ses som en vägledare och skapar möjligheter för eleven att bibehålla sin egen lust att lära. Den andra drivkraften som brukar omtalas är en yttre drivkraft vilken kan förklaras med en yttre påverkan som kan ge någon form av straff eller belöning. Elevens drivkraft är att antingen undvika det obehagliga eller att få utdelning i form av exempelvis ett bra betyg eller omdöme. Den yttre drivkraften har visat sig vara svår att kombinera med den inre drivkraften som finns spontant hos eleven. Forskning visar att om den inre drivkraften skall vara gynnsam för individens fortsatta motivation krävs att se till hela individen. Det vill säga att läraren ser till vilket motiv som är den bakomliggande orsaken till att eleven är och förblir motiverad i sitt lärande (Karlsson 2002 s. 39 f.). Denna förklaring till motivationens bakomliggande drivkrafter är en enkel modell för att lyckas, men motivation är så mycket mer än bara en förklaring om yttre eller inre drivkrafter. Motivation är i grunden en fråga om bemötande och en vilja att mötas. Bemötande är en förutsättning för att kunna motivera någon men också att kunna förstå vad som fordras i själva bemötandet för att motivationen skall bibehållas och vara gynnsam. ”I ett möte påverkas man som individ av den andra individen och man påverkar själv den andra individen” (Birnik, 1998, s. 12). Därför är pedagogens förhållningssätt gentemot eleven viktigt. Alla typer av motivationsarbete innebär att bemötande alltid sker utifrån olika aspekter som kan påverka hur motivationen faller ut. Enligt Jenner (2004) finns i alla möten kulturella, sociala, samhälleliga värderingar och organisatoriska aspekter som kan inverka på hur motivationsarbetet fortskrider. Detta innebär alltså att motivationsarbete inte försiggår i ett tomrum utan skall sättas in i ett sammanhang där motivationsarbetet sker. Pedagogens skall

möta eleven där den befinner sig, utifrån den livssituation och förståelsevärld som eleven lever i. Att helt kunna identifiera sig med eleven är inte möjligt enligt Jenner (2004) men att ha en uppriktig vilja till förståelse och inlevelse är dock en förutsättning för att lyckas bemöta eleven i sin sociala kontext (s. 24 f.). Birnik (1998) anser att syftet med att bygga goda relationer med eleverna är att skapa goda förutsättningar för lärande.

Lärare bör låta sin personlighet framträda för att skapa en hållbar relation till eleven. Eleven får härigenom möjlighet att uppfatta läraren som medmänniska och inte enbart som lärare.[...] Ett sätt att skapa en sådan relation till eleven är att lita på eleven och få denne att känna sig betydelsefull. En bärande relation mellan läraren och eleven kräver att läraren har förmågan att se eleven som en person och inte enbart som en elev. (Birnik, 1998, s. 12 f.)

Pedagogens person och personlighet är en viktig faktor i yrkets roll som relationsskapare. Det egna jaget är ett viktigt och nödvändigt verktyg för att uppnå resultat och tillfredsställelse i arbetet. Birnik (1998) framhåller att lärarens personlighet är den viktigaste faktorn för att eleven skall uppnå goda resultat i skolan. Ämneskunskapen är inte den främsta egenskap som ligger till grund för undervisningens betydelse i jämförelse med kunskap om att se den enskilda individen, ge uppmuntran, respektera och att vägleda eleven. Läraren bör se varje elev som en unik person och undervisning kan ses som en emotionell process. Om pedagogen kan skapa förståelse för sin egen personlighet och sitt sätt att vara kan han förstå sina elever bättre och möta dem med ett känslomässigt engagemang (s. 20-25). ”En medveten lärare förstår att man inte kan förvänta sig ärlighet, respekt eller demokratiska tillämpningar utan att själv vara ärlig, respektfull respektive internalisera demokrati i klassrummet” (Brante, 2008, s.105).

Det som står i fokus för motivationsarbete och bemötande är vilket förhållningssätt pedagogen har till eleven. Vi kan studera vilket förhållningssätt TV-seriens pedagoger har till eleverna och hur dessa ter sig då pedagogerna motiverar eleverna till fortsatt lärande.

2.3.1 Elevers självförtroende

Ur motivationssynpunkt är det av betydelse hur eleven tolkar sina möjligheter för att nå framgång och att undvika misslyckanden (Jenner, 2004, s. 19 f.). Det finns studier gjorda av bland annat Weiner som visar att självförtroendet spelar en stor roll för hur eleven tolkar och ger orsaksförklaringar till sina misslyckanden och framgångar. Elever med ett bra självförtroende förklarar sina framgångar med fallenhet och strävsamhet och tolkar sina

misslyckanden med brist på engagemang. Elever med svagt självförtroende har en tendens att förklara misslyckanden med otillräcklig fallenhet. Elevens självförtroende och synen på sin egen förmåga kan komma att påverka eleven även i framtiden. En elev med stark tilltro till sin egen förmåga kommer att klara av misslyckanden på ett bättre sätt än eleven med svag tilltro som ser misslyckanden som ett bevis på sin egen dåliga förmåga (Jenner, 2004, s. 56 ff.).

Jenner (2004) anser det är viktigt att eleven och pedagogen i samråd sätter upp realistiska och framförallt meningsfulla mål för eleven att uppnå. Det krävs att pedagogen har förmåga att se var eleven befinner sig både mentalt och kunskapsmässigt (s. 62 ff.). Birnik (1998) talar om vikten av att pedagogen kan särskilja sitt eget handlande och känsloliv från elevens men samtidigt ha förmåga att använda sina egna erfarenheter i arbetet med att ledsaga en annan individ. Han ser dessa egenskaper som en mognad i yrkesprofessionen. Vidare hävdar Birnik (1998) att lärarens förhållningssätt, när det gäller att motivera elever, kännetecknas av att pedagogen skall ha en förmåga att vara nära elever men samtidigt ha en distans till dem. Han uttrycker denna närhet och distans på följande sätt: ”Hon bör besitta förmågan att ‘objektivera’ eleven i den mening att vara kapabel att se eleven, och dennes problem och svårigheter, skilda från sina egna” (Birnik, 1998, s. 18). Det är viktigt att pedagogen kan se eleven och kunna avgöra om han/hon lider brist på ett gott självförtroende för att kunna bemöta eleven där den befinner sig och skapa en förtroendefull relation.

2.3.2 Pedagogens och skolans förväntningar på eleven

Pedagogens förväntningar spelar en avgörande roll för att skapa och bibehålla motivationen hos eleven. Förväntningarna som pedagogen har på eleven fungerar som självuppfyllande profetior. Det vill säga pedagogens positiva förväntningar på eleven resulterar i goda resultat och vice versa. Pedagogens förväntningar skapar dessutom en beteendeförändring hos eleven vilken baseras på pedagogens positiva eller negativa förväntningar på eleven (Birnik, 1998, s. 28 f.).

Alla människor bildar sig uppfattningar och har förväntningar på andra. I detta avseende är inte pedagoger annorlunda än andra människor men pedagogers förväntningar kan få betydande konsekvenser i kontakten med elever ur motivationssynpunkt. Förhållningssättet och på vilket sätt pedagogerna formar sina förväntningar på eleverna har en avgörande betydelse om den enskilda individen lyckas eller misslyckas. Eleven som blir motiverad av en pedagog med positiva förväntningar förändrar med stor sannolikhet sitt beteende till ett positivt beteende i den bemärkelse att eleven skapar en tilltro till sin egen förmåga. Brante

(2008) hävdar att lärares känslomässiga tillstånd kan inverka på kvaliteten i skolarbetet (Brante, 2008, s. 44). Skolans styrdokument, Lpo 94, uttrycker följande ”Läraren skall utgå från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sin inläring och för sitt arbete i skolan” (Läraryrket, 2005, s. 18). Uppmaningen från statliga styrdokument kan sägas uttrycka att pedagogen i sitt förhållningssätt till eleven skall vara positiv och förväntningarna skall utgå från att eleven kan och vill ta ansvar för sitt lärande.

Grosin (2001) åskådliggör betydelsen av att skolan har en engagerad rektor som visar sitt stöd för pedagogernas och elevernas sociala klimat. Rektors engagemang och positiva förhållningssätt till skolans mål och värdegrund har en stor betydelse för hur skolans elever blir fortsatt motiverade. Skolledarens engagemang för skolans mål, inre klimat och sociala normer genomsyrar hela verksamheten där ett nära samarbete sker med skolans pedagoger, elever och elevers vårdnadshavare. När eleven uppmärksammar vilket inre klimat som råder i skolan blir eleven formad efter de gemensamma normer som rektor och lärare strävar att uppnå. Rektors och lärares förväntningar och bemötande spelar en avgörande roll för hur eleven uppmärksammas och har därmed en möjlighet att nå höga resultat. När eleven blir medveten om skolans grundläggande värderingar och förväntningar förändras elevens beteendemönster. Eleven uppvisar en högre närvaro i skolan, prestationerna under lektionen ökar och deras uppförande förändras till det positiva. Faktorer som spelar in för att en skola skall vara framgångsrik är att skolan har ett tydligt och demokratiskt men kraftfullt ledarskap där rektorn har inriktning på skolans mål samt att samarbetet med lärarna är utvecklat. Skolan har som utgångspunkt att ställa höga förväntningar på alla elever med en inställning att alla kan lära. Fokus för elevens möjlighet att uppnå goda resultat är utifrån skolans och undervisningens kvalitet och inte utifrån elevens bakgrund. Alla lärare är förebilder och förmedlar tydliga normer vad gäller skyldigheter och rättigheter i det sociala umgänget i skolan. Om skolan strävar efter positiva sociala relationer där uppmuntran och belöning ges till eleven för bra arbete och samspelet mellan elev och lärare är baserat utifrån elevens kunskapsnivå och förmåga ökar sannolikt elevens möjligheter att nå höga resultat i skolan (Grosin 2001).

Elevers skoltillhörighet kan alltså spela en avgörande roll för elevers prestationer. En viktig aspekt är att skolans inre klimat och kultur också kan spela en avgörande roll för elevers uppnåenderesultat. I Lpo 94 står att läsa ”Skolan skall sträva efter att varje elev utvecklar nyfikenhet och lust att lära, utvecklar sitt eget sätt att lära, utvecklar tillit till sin egen förmåga” (Läraryrket, 2005, s. 14). Vidare betonar Lpo 94 att ”Eleven skall i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan skall sträva efter att vara en levande social

gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära” (s. 12). Det är således skolans skyldighet att arbeta mot att alla elever får samma möjligheter och bli bemötta med respekt för sin person och sitt arbete. Styrdokumentet uttrycker vikten av att skolan skall sträva efter en social gemenskap som ger trygghet och vilja att lära.

Forskningsresultat som visar hur viktigt samarbetet är, mellan rektor och pedagoger, för att elever skall lyckas i skolan kan vara av intresse för uppsatsens syfte då TV-seriens rektor och pedagoger är involverade i ett gemensamt mål, att bli den tredje bästa klassen i landet. Pedagogens förväntningar på eleven spelar en avgörande roll för hur eleven kommer att lyckas. Därför är det intressant att undersöka vilka förväntningar pedagogerna och skolledningen har på eleverna i TV-serien.

2.4 En nedtecknad yrkesetik

I läraryrkets nedtecknade yrkesetik finns principer för hur lärare skall ansvara för elevers välbefinnande och fortsatta lärande. Yrkesetiken skall också användas som ett stöd för läraren i sitt förhållningssätt till elever, vårdnadshavare samt kolleger. Principerna skall kunna hjälpa läraren att motivera sitt handlande då de ställs inför svåra situationer. Yrkesetiken skall också vara en garant för bland annat vårdnadshavare att varje elev i Sveriges skolor får etiskt regelrätta bemötanden samt betygsättningar. Lärarkåren har haft sina yrkesetiska principer nedtecknade sedan år 2001 (Linnér, Fjälkner & Sirén, inget årtal).

Den professionella yrkesrollen är idag mer av handledarkaraktär än av undervisande karaktär vilket har utmynnats i att läraryrket idag har större krav att leva upp till i mötet med den enskilda individen. Dessa möten är typiska för lärar-elevrelationer där påverkan också har ett inslag av maktfördelning. Läraren har i denna relation ett naturligt övertag i den bemärkelsen att han är den vuxne samt att han är den som skall bedöma elevens framsteg, exempelvis om eleven har uppnått eller kommer att uppnå styrdokumentens uppnåendemål. Det gäller att den professionella pedagogen skapar en god relation till den enskilda eleven och i sitt förhållningssätt bortser från det maktförhållande som relationen egentligen bygger på (Birnik, 1998, s. 11 f.). En viktig aspekt i läraryrket är att lärare är medvetna om det ojämna maktförhållandet som finns mellan pedagog och elev i dess relation. I detta avseende är det viktigt enligt Colnerud (2004) att läraren är medveten om det etiska ansvar han har i sitt förhållningssätt till eleven (s. 66). Elevernas omsorg står i beroendeställning till lärarna och skall garanteras att bli behandlade etiskt rätt. Utifrån elevperspektiv finns inget val, skolgången är en plikt och därför har läraren ett etiskt ansvar att för det första få eleven att utveckla sitt lärande och för det andra att elevens välbefinnande sätts i centrum. Detta innebär

att den enskilda individens behov och rättigheter skall tillgodoses och här ligger de yrkesetiska principerna som grund för lärarens agerande (Colnerud, 1995, s. 29).

Lärarens förhållningssätt till eleven, vårdnadshavare och kollegor är viktig då de moraliska värdena ställs mot varandra. Att yrkesetiken skall vara en garant kan tyckas vara självklar då ingen elev skall utsättas för kränkningar eller annan nedsättande behandling. Dock finns ett problem med den yrkesetiska grunden. I jämförelse med exempelvis läkarnas yrkesetiska principer, anser vi att lärarnas principer inte uppfyller samma funktion. Läkarna har en skyldighet att anmäla sina egna brister eller missförhållanden som upptäcks i yrkesutövningen gentemot den enskilda individen, Lex Maria och Lex Sarah. Denna skyldighet existerar inte inom skolans verksamhet i dagsläget, det vill säga lärarna har ingen skyldighet att anmäla sina egna brister eller kollegers brister i yrkesutövningen. I dagens skolor är det svårt att varna lärare eller låta lärare mista arbetet om de skulle bryta mot de etiska principerna. Detta beror på att principerna i första hand används som ett internt verktyg som lärarna använder i sin yrkesutövning i förhållningssättet till kollegor, vårdnadshavare och elever. Yrkesetiken är nära förknippat med lärarens förhållningssätt till både den enskilda eleven och till elever som kollektiv. I vår undersökning kan vi studera hur lärarna i TV-serien agerar i sitt förhållningssätt till andra, om de således följer de yrkesetiska principer som finns nedtecknade för läraryrket. De yrkesetiska principerna och lärarnas förhållningssätt gentemot elever ser vi som en grund för att diskutera uppsatsens syfte.

2.4.1 Eleven i centrum

De yrkesetiska principerna behandlar flera områden som berör läraryrkets professionalitet. Urvalet av principerna som här presenteras utgår ifrån relevans till hur syftet är formulerat i denna uppsats. Vi vill undersöka vilken bild TV-serien *Klass 9A* ger av den professionella pedagogen i jämförelse med vad pedagogisk forskning framför om den samma.

Colnerud (1995) omtalar två motiv som är grundläggande för lärarens yrkesetik. Hon anser att motiven handlar för det första om omsorgen om den enskilda eleven och om eleverna som ett kollektiv. Det andra motivet handlar för lärare om omsorg för yrket. Det innebär att lärarna behöver värna om yrkets förtroende och att kunna påverka sitt dagliga yrkesutövande. När det gäller det första motivet så står eleverna i beroendeställning till lärarna och därför måste det finnas en garanti för att alla blir etiskt rätt behandlade. Skolans elever kan inte välja bort relationen till läraren då alla elever i grundskolan har skolplikt (s. 31). Colnerud och Granström (2002) diskuterar den inbyggda motstridigheten som finns i de yrkesetiska principerna när det gäller elevens skolplikt och värnandet om att sätta eleven i centrum.

Diskussionen utgår från elever som inte vill delta i vissa av skolans aktiviteter vilket försätter eleven i en försvagande position. Argumentet kan styrkas med de mänskliga rättigheterna vilka förespråkar att ingen människa skall bli tvingad att utföra något som den inte vill. Med detta menar Colnerud och Granström (2002) att eleverna måste bli behandlade respektlöst för deras egen skull. Eleverna skall lära sig att göra som lärarna uppmanar och därmed bortse från sin egen önskan och vilja. Läroplanen säger att lärarna inte skall ta parti för den enskilda elevens behov utan eleven skall inrätta sig i skolsystemet då skolan har som uppgift att fostra Sveriges framtida samhällsmedborgare. Lärarna är tvingade att utsätta eleverna för kränkning via det skolsystem vi har idag. Därför är det inte konstigt att lärare ibland har svårt att avgöra vad som är rätt eller fel i det dagliga arbetet. Lärarna vill elevernas bästa men är samtidigt tvungna att ibland göra eleverna illa (s. 175).

Lärarnas yrkesetiska principer innebär att eleven och elevens lärande alltid skall vara i centrum. Dagens pedagoger har ett uppdrag att fostra eleven samt stimulera eleven till en ökad kunskap inom skolans olika ämnen. Lärare har också en stor del i elevens lärande när det gäller livskunskap. I lärarens yrkesutövning möter läraren eleven både som en del av ett kollektiv och som enskilda individer därför är det av ytterst vikt att läraren kan finna en balans mellan dessa båda (Läraryrkesförbundet, 2005, s. 135). Lärare förbinder sig i sin yrkesutövning att:

- Ta ansvar för elevernas kunskapsutveckling, stödja deras personliga utveckling och skapa goda betingelser för varje elevs lärande, utveckling och förmåga att utveckla kritiskt tänkande
- Alltid bemöta eleverna med respekt för deras person och integritet samt skydda varje individ mot skada, kränkning och trakasserier
- Inte diskriminera någon med avseende på kön, sexuell identitet, etnisk, politisk och religiös tillhörighet eller social och kulturell bakgrund, inte heller p.g.a. förmåga eller prestation
- Stödja elevernas rätt till inflytande över sin utbildning och stärka deras ansvarstagande för sina studier
- Vid utvärdering, bedömning och betygssättning vara sakliga och rättvisa och därvid motstå otillbörlig påverkan
- Verka för att upprätthålla förtroendefulla relationer med eleverna och med deras föräldrar/vårdnadshavare och vara lyhörda för deras synpunkter
- Vara varsam med information om eleverna och ej vidarebefordra information som mottagits i tjänsten om det inte är nödvändigt för elevens bästa (Läraryrkesförbundet, 2005, s. 135).

Alla ovanstående principer är grundläggande för pedagoger att utgå ifrån i det dagliga yrkesutövandet. När det gäller ovanstående punkter kan vi inte undersöka hur pedagogerna i TV-serien förhåller sig till alla nämnda principer. Därför har vi valt att utgå ifrån principerna, att läraren alltid skall bemöta eleverna med respekt för deras person och integritet, stödja elevernas rätt till inflytande över sin utbildning och stärka deras ansvarstagande för sina studier samt principen att pedagogen verkar för att upprätthålla förtroendefulla relationer med eleverna och deras föräldrar/vårdnadshavare och vara lyhörda för deras synpunkter (Läraryrkesförbundet, 2005, s. 135).

Lärarens samhällsuppdrag innebär att lärare har ett ansvar att garantera elever en viss kvalitet i utbildningen samt att lärarna i sin yrkesutövning förhåller sig till de etiska principerna, vilket ger ett skydd för den enskilda pedagogen att inte bli anklagad för att handla godtyckligt (Brante, 2008, s. 182 f.). Vidare skall skolan leva upp till allmänhetens förtroende då de förväntar sig att lärares beslut, som rör elever, skall vara medvetna och etiskt underbyggda (Colnerud, 1995, s. 34 f.). Enligt Colnerud (1995) krävs det att det finns en yrkesetik som lärarna följer för att vinna allmänhetens förtroende. Läraryrket innebär dagliga möten med andra människor där moraliska värden ställs mot varandra. Moraliska frågor är viktiga och är ständigt närvarande i relationen med elever, föräldrar och kollegor i lärares dagliga arbete. Det finns en risk att lärare använder sig av omoraliska metoder för att uppnå ett för honom gott arbetsklimat till exempel ordning i klassrummet. Läraren kan exempelvis uppvisa ett sådant beteende att eleverna blir skrämde till tystnad. De yrkesetiska principerna skall därför finnas som ett skydd för eleven. (s. 28 ff.)

I TV-serien får vi bland annat se scener från föräldramöte där föräldrarnas åsikter ventileras. *Klass 9A* visar åtskilliga scener där bemötandet mellan elev/elever och pedagoger sätts i fokus. Därför finns intresse att undersöka om eller på vilket sätt pedagogerna i TV-serien följer de yrkesetiska principerna.

2.5 Problemformulering

Utifrån ovanstående teoretiska utgångspunkter har vi fokuserat på följande frågeställningar:

- Hur motiverar pedagogerna eleverna i TV-serien?
- Vilka förväntningar har pedagogerna i TV-serien på de medverkande eleverna?
- Hur efterlever pedagogerna i TV-serien de nedtecknade yrkesetiska principer som finns för läraryrket?

3 Metod och material

Kapitlet innehåller en redogörelse för vilken vetenskaplig metod som ligger till grund för uppsatsens undersökning. En beskrivning av kvalitativ analys görs vilken kopplas samman med uppsatsens metodval. Vidare ges en beskrivning av materialet som ligger till grund för uppsatsens undersökning samt tillvägagångssättet hur undersökningen har genomförts. Kapitlet avslutas med en metoddiskussion.

3.1 Modifierad didaktisk etnografisk metod

Didaktisk etnografisk metod innebär att forskaren genomför deltagande observationer. Observatören befinner sig ofta under flera perioder eller under en längre tid i området som undersökningen skall utföras i. Vid didaktisk etnografisk analys används ofta kompletterande intervjuer med de deltagande som undersöks. Metoden används främst för att studera händelser eller kulturer i en specifik miljö såsom exempelvis i en skolmiljö. I denna uppsats använder vi en modifierad form av didaktisk etnografisk metod då vi i vår undersökning observerar och analyserar ett TV-program, därför kan vi inte göra några kompletterande intervjuer. Syftet med didaktisk etnografisk metod är att återge så detaljerade beskrivningar som möjligt av de händelser eller kulturer som studerats i den specifika miljön. Inför observationen är det viktigt att forskaren samlar information om kulturen eller miljön som skall undersökas. Informationen skall hjälpa forskaren att sätta sig in i den kultur eller miljö som senare skall observeras (Kullberg, 2004, s. 43).

Observationer som genomförs vid didaktisk etnografisk metod kan göras utifrån två perspektiv. Det ena perspektivet har som syfte att under observationen pröva teoretiska utsagor för att undersöka hur verkligheten stämmer överens med teorierna. Det andra perspektivet har som syfte att skapa teorier om händelser som observerats i den specifika miljön. Här används det först nämnda perspektivet, nämligen att pröva teoretiska utsagor på den observerade specifika miljön (Kullberg, 2004, s. 43, 70). Undersökningens resultat presenteras i en beskrivande och berättande text vilken också har inslag av tolkning och analys.

3.2 Kvalitativ analys

Med en modifierad didaktisk etnografisk metod som utgångspunkt för vår undersökning faller det sig naturligt att vi använder oss av kvalitativ analys då vi jämför hur väl teoretiska utsagor

stämmer överens med den observerade miljön eller kulturen. Vid användandet av kvalitativ metod är syftet att nå en djupare förståelse för undersökningsobjektet, dock är möjligheter till generaliseringar lägre i jämförelse med kvantitativ metod. Vid användandet av kvantitativ metod är syftet att få tillgång till data som i första hand kan mätas eller värderas numeriskt (Björklund & Paulsson, 2003, s. 63). Den kvalitativa analysen kännetecknas av att undersökningens data kan sägas vara subjektiva då dessa är beroende av forskarens subjektiva upplevelser, till skillnad från kvantitativa data som kan sägas vara objektiva och oberoende av subjektiva upplevelser. Kvantitativ analys och kvalitativ analys skall inte ställas mot varandra utan skall snarare ses som ett komplement till varandra (Starrin & Svensson, 1994, s. 19 ff.). I denna undersökning används endast en kvalitativ analys utan kompletterande kvantitativa data.

Det är viktigt att forskaren presenterar tolkningar så läsaren kan bilda sig en egen uppfattning av tolkningens trovärdighet. Vid kvalitativ metod är det vanligt att göra så kallad ”thick descriptions” det vill säga utförligt göra beskrivningar av objektet som har studerats för att läsaren skall kunna sättas in i helheten (Patel & Davidsson, 2003, s. 105). När det gäller kvalitativa analyser finns inga klara regler eller kriterier för att uppnå kvalitet. Det finns således ingen färdig form att använda. Anledningen till detta är att varje kvalitativ undersökning är unik då utgångspunkten för varje undersökning baseras på forskningens mål, syfte och kontext. Eftersom det inte finns någon färdig form att använda vid kvalitativa studier är det viktigt att forskaren redogör för tillvägagångssättet vid undersökningens förfarande. Detta för att läsarens skall kunna bilda sig en egen uppfattning om undersökningens tillvägagångssätt (Patel & Davidsson, 2003, s. 106).

3.3 Material

Empirin består av TV-serien *Klass 9A*. Vi har haft tillgång till hela TV-serien på DVD vilken har varit till stor hjälp eftersom behovet av att se valda delar flera gånger har funnits. TV-serien består av tretton avsnitt där det första avsnittet varade en timma och resterande avsnitten en halv timma, det vill säga sammanlagt 7 timmar film. Avsnitten visar undervisningssituationer från Johannesskolan i Malmö som spelats in under en termin. Elever, föräldrar, skolläda och lärare medverkar med kommentarer om hur skolarbetet fortskrider. Skoldokumentären *Klass 9A* består av korta sekvenser som visar lärares och elevers agerande både enskilt men också i klassrumssituationer. TV-serien varierar klipp från undervisningssituationer med sekvenser där enskilda elever och pedagoger talar om hur de

uppfattar skolarbetet. *Klass 9A* visar även hur arbetslagen har möten både enskilt och tillsammans med skolledningen. Varje avsnitt börjar med en likartad inledning där en manlig berättarröst upprepar problematiken med elever som inte når godkända betyg i grundskolans ämnen för att kunna söka in på gymnasieskolans olika program. Tittaren får veta vad som hänt i tidigare program samt ger tittaren en inblick i vad det aktuella programmet skall handla om. I samtliga av programmets inledningar får tittaren information om vad TV-serien har som mål att uppnå, nämligen att *Klass 9A* skall bli den tredje bästa klassen i landet.

Programserien *Klass 9A* ger tittaren möjlighet att lära känna flera av eleverna som deltar i filmprojektet. Varje avsnitt presenterar ett par utvalda elever vilka tittaren får följa i undervisningen samt enskilt. Tittaren får en inblick i den enskilda elevens tankar och funderingar om framtiden och hur eleven ser på sin skolsituation. Filmteamet har gjort intervjuer med den enskilda eleven och ibland visas även filmsekvenser där den enskilda eleven blir intervjuad tillsammans med elevens vårdnadshavare.

I varje program får tittaren ta del av någon av de enskilda lärarnas tankar om hur elevernas arbete fortskrider och hur de ser på sin roll som lärare. Programmet visar även inslag av hur rektorn och studierektorn upplever den pressade situation som de befinner sig i. Sekvenserna som visas ger tittaren inblick i hur de vuxna tänker och känner om projektet *Klass 9A*. En pensionerad pedagogikprofessor visas vid ett flertal tillfällen i programmet. Han uttalar sig om skolan på ett generellt sätt, där han bland annat pratar om betydelsen av att använda varierande metoder i undervisningen och hur betydelsefullt det är att se den enskilda eleven för att kunna motivera eleven till fortsatt lärande. Vidare beskriver han läraryrkets profession och vilka delar han anser är de mest grundläggande för yrket.

3.4 Tillvägagångssätt

Då utgångspunkten för uppsatsens metod och analys är av kvalitativ karaktär är det viktigt att forskaren redogör för tillvägagångssättet vid undersökningens genomförande. Redogörelsen för tillvägagångssättet är viktig då den kvalitativa analysens data kan sägas vara beroende av forskarens subjektiva upplevelser.

För att få en helhetsbild över TV-serien och dess innehåll valde vi att titta på hela programserien under en dag. Vid den första genomgången av *Klass 9A* kunde vi i första hand se hur pedagogerna i TV-serien bemötte elever, kollegor och föräldrar samt hur pedagogerna talade om vikten av att kunna motivera eleverna. Vi uppmärksammade att TV-serien återupprepade orden ”Sveriges främsta lärare”. Utifrån påståendet om att pedagogerna är de

främsta vill vi göra antagandet att pedagogerna som visas i TV-serien har vad som kallas en hög professionalitet.

För att få en bättre förståelse för hur TV-serien har tillkommit sökte vi på internet efter tidningsartiklar som berörde *Klass 9A*. Vid användandet av modifierad didaktisk etnografisk metod är det viktigt att forskaren samlar information om kulturen eller miljön som skall studeras för att skapa sig en förförståelse för det som skall observeras (Kullberg, 2004, s. 43).

Utifrån vårt antagande att TV-seriens pedagoger har en hög professionalitet sökte vi litteratur som innehöll forskningsresultat som berörde läraryrkets professionalitet. De forskningsrön som använts som utgångspunkt för vår undersökning är pedagogens förhållningssätt gentemot elever, kollegor och vårdnadshavare, och forskningsrön som beskriver olika motivationsteorier samt forskningsrön som innefattar yrkesetiska principer för läraryrket. När problemprecisering utifrån ovannämnda teorier väl var gjord såg vi återigen på hela TV-serien *Klass 9A*. Syftet med att använda modifierad didaktisk etnografisk metod är som tidigare nämnts att pröva teoretiska utsagor om dessa stämmer överens med verkligheten.

Vi har valt avsnitt där tre pedagoger medverkar, Gunilla Hammar Säfström som undervisar i svenska, bild och livskunskap, Igor Ardoris som undervisar i idrott och hälsa och Stavros Louca som undervisar i matematik och fysik. Valet baseras utifrån att TV-serien visar upp flest avsnitt där de omnämnda pedagogerna medverkar.

3.5 Metoddiskussion

Vi har sökt information om bakgrunden till TV-serien *Klass 9A* och dess tillkomst i olika tidningsartiklar. Då vår förförståelse för TV-seriens bakgrund och tillkomst endast baseras på korta artiklar ärr vi medvetna om att vår förförståelse för den studerade kulturen inte är komplett. Didaktisk etnografisk metod förutsätter att forskaren studerar en verklighet hur den ter sig. Det kan diskuteras om en TV-serie kan återspegla verkligheten precis som den ter sig med tanke på att programmen har redigerats. Vi kan bara se de delar som kameran har fokus på. Det kan vara svårt för oss att få en helhetsbild över den miljö som elever och lärare befinner sig i. Vi kan inte heller veta om TV-serien har sammansatts utifrån flera lektioner som visas som en lektion. Vi kan bara utgå ifrån att det vi har sett är det som sker. I vår undersökning har vi bortsett ifrån att programmen är redigerade men vi har ändå haft en förförståelse för att vi ser en bild som media vill förmedla. Det är denna bild som är betydelsefull för uppsatsens syfte nämligen att undersöka vilken bild TV-serien framför av den professionella pedagogen.

Didaktisk etnografisk metod förutsätter också att forskaren i anslutning till observationerna genomför intervjuer med berörda personer. I vår undersökning kan vi inte intervjua de medverkande personerna i TV-serien i anslutning till programmets inspelning. Intervjuer hade kunnat ge oss en djupare förståelse för vad som visas. Då intervjuer inte kan genomföras kan detta resultera i en svaghet i vår undersökning då intervjuer förmodligen hade styrkt och kompletterat våra analyser av valda avsnitt ur TV-serien.

TV-serien visar många avsnitt med likartade situationer där pedagogerna agerar på ett likartat sätt. Anledningen till att vi har valt ut tre pedagoger är att dessa medverkar mest i TV-serien. Att analysera samtliga pedagoger som deltar i programserien eller att analysera alla sekvenser som visar de tre utvalda pedagogerna ryms inte inom ramen för denna uppsats.

4 Resultat och analys

I kapitlet presenteras resultat och analys av valda avsnitt som kan besvara uppsatsens syfte samt problemformuleringar. Uppsatsens syfte är att undersöka vilken bild TV-serien ger av den professionella pedagogen i jämförelse med vad pedagogisk forskning framför om den samma. Utifrån uppsatsens teoretiska utgångspunkter har tre problemformuleringar sammanställts:

- Hur motiverar pedagogerna eleverna i TV-serien?
- Vilka förväntningar har pedagogerna i TV-serien på de medverkande eleverna?
- Hur efterlever pedagogerna i TV-serien de yrkesetiska principerna som finns nedtecknade för läraryrket.

Samtalen som återges från TV-seriens valda avsnitt har nedtecknats i oredigerad form vilket innebär att dialoger och monologer är nedtecknade utifrån de observerade deltagarnas talspråk.

Program 5 cirka 10 minuter in i programmet.

TV-serien visar ett tiotal elever tillsammans med läraren Stavros Louca. Eleverna har matematik och skall räkna ut hastigheten på ett fallande objekt. Scenen varvar bilder från klassrumssituationen med pedagogen Stavros Loucas kommentarer om hur han ser på elevernas framsteg.

– Jag tror att det kommer att gå bra. De är helt annorlunda nu. Man märker från gång till gång att de är annorlunda för jag känner mig själv mindre trött. Och det är ett bra tecken. Jag ser att det finns en vilja att lära sig och nu har barnet fått mera självförtroende. De har sett att de har lyckats på för och på andra provet och det har blivit bättre på tredje provet. Jag gav dem två ganska enkla prov för att stärka deras självförtroende. När förtroendet var uppe gav jag dem två svåra prov. Och de klarade dem jättebra. Och jag ser också på idag att barnen egentligen skulle varit på PRAO men halva klassen har kommit hit och varit med. Så jag tror det blir bättre och bättre och bättre. Jag har kommit mycket, mycket närmare dem dessa tio barn.

Analys

Stavros Louca anser att det är viktigt att bygga upp elevernas självförtroende för att eleverna skall bli motiverade. Han har en strategi för att nå eleverna genom att stärka deras självförtroende och han anser själv att han har lyckats. Beviset ser han i och med att han är mindre trött och att halva klassen deltar på hans lektion trots att eleverna egentligen har PRAO. Uppenbarligen anser inte Louca att elevernas PRAO är viktig med tanke på hur glad han blir då halva klassen deltar i hans undervisning. Eleverna har kanske valt att komma till skolan för projektets skull. Om eleverna har valt att delta i undervisningen för projektet skull och inte för sin egen tyder detta på vad Karlsson (2002) kallar en yttre drivkraft som styr motivationen snarare än på ett stärkt självförtroende. Stavros Louca hävdar vidare att han har kommit de tio eleverna närmare. Han uttalar sig om eleverna som deltog i avsnittets undervisning men inte om övriga elever som befann sig på PRAO.

Birnik (1998) och Jenner (2004) anser att ur motivationssynpunkt spelar elevens självförtroende en stor roll huruvida eleven skall bli fortsatt motiverad eller ej. Stavros Louca påpekar hur viktigt han anser det är att stärka elevernas självförtroende. Han berättar att han medvetet har gett eleverna lätta prov för att stärka deras självförtroende att klara de två nästkommande proven vilka var svårare. Birnik (1998) och Ekholm (2004) anser att pedagogens förmåga att se var eleven befinner sig både mentalt och kunskapsmässigt är viktigt för att kunna motivera och stärka elevens självförtroende till fortsatt lärande. Stavros Louca har uppenbarligen sett kunskapsbrister hos eleverna och börjar med att ge lätta prov till eleverna för att möta dem på den nivå de befinner sig och stärker deras självförtroende genom att visa dem att de klarar av proven. Hans agerande kan alltså tolkas som han agerar på ett sådant sätt som forskningen framhåller som eftersträvansvärt för att motivera eleverna till fortsatt lärande. Är det så enkelt att stärka elevens självförtroende genom att ge dem två lätta prov sedan två svårare prov? Programmet framställer Loucas strategi som ett enkelt bemötande för att eleven skall lyckas och bli motiverad. Att stärka ett självförtroende kräver kanske mer än bra resultat på några prov. Kan det vara så att eleverna egentligen inte har så dåligt självförtroende som Louca vill framhäva? Det kanske snarare är så att Louca vill framhäva sig själv som en av Sveriges främsta lärare? Birnik (1998) hävdar att ämneskunskapen inte är den främsta egenskap som ligger till grund för undervisningens betydelse i jämförelse med kunskap om att se den enskilda individen, ge uppmuntran, respektera och att vägleda eleven. Vidare hävdar han att läraren bör se varje elev som en unik person. Det kan sägas vara tveksamt om Stavros Louca har sett varje elev som en unik person och väglett den enskilda eleven till fortsatt lärande då han talar om alla elever som ett

kollektiv. Han utgår från att alla elever har ett dåligt självförtroende när han säger att eleverna har ett bättre självförtroende nu. Hans uttalande kan tolkas som att han inte värdesätter och respekterar alla elever vilket Colnerud (1995) anser vara en grundläggande utgångspunkt för att efterleva de yrkesetiska principer som finns för läraryrket. Utifrån de yrkesetiska principerna skall pedagogen ha eleven och elevens lärande i centrum. Stavros Louca utgår ifrån att alla elever behöver stärka sitt självförtroende vilket kan tyda på att han inte har utgått från den enskilda eleven.

Avsnittet kan anses visa upp en bild av en pedagog som motiverar elever genom att stärka alla elevers självförtroende och denna slutsats dras utifrån att elever skriver bättre resultat på pedagogens prov. Uttalandet kan tyda på att han motiverar eleverna på ett sätt som forskningen anser vara eftersträvansvärt. Det tittaren inte får veta är av vilken orsak eleverna deltar i undervisningen trots att de har PRAO. Om orsaken beror på att eleverna vill fullfölja projektet tyder det på en motivationsorsak som har en yttre drivkraft vilken inte förespråkas av forskningen som eftersträvansvärt. När det gäller att se alla elever ifrågasätter vi huruvida han ser alla elever då han uttalar sig om eleverna som ett kollektiv. Uttalande kan tolkas som Louca inte uppfyller de yrkesetiska principer som finns för läraryrket vilka förespråkar att se den enskilda eleven.

Program 10 cirka två minuter in i programmet.

Stavros Louca startar dagens lektion i matematik. Han börjar lågmält tala till klassen innan lektionen börjar.

– Normal, om det hade varit normala omständigheter idag så skulle jag inte komma till skolan. För två anledningar det ena är att jag är inte frisk och det andra som är viktigare för mig. Det var så nämligen att min bästa vän dog igår i förrgår i måndags, 53 år gammal. Och idag är begravningen klockan 12 så egentligen skulle jag vara där. Så jag känner mig lite känslomässigt down, och jag har ingen lust idag att kunna säga till någon att ni måste koncentrera er. Så jag har kommit hit för er skull helt och hållet med hela mitt hjärta trots att jag är väldigt förkrossad egentligen. Därför att ni ska lyckas. Ok, då sätter vi igång. Kommer ni ihåg? Förra veckan gav jag er en formel hur var den?

Analys

Stavros Louca förväntar sig att klassen skall arbeta koncentrerat under lektionen då han inte är i form för dagen. Avsnittet visar en lärare som trots sjukdom och personliga problem tar sig

till skolan för att genomföra sitt projekt med eleverna. Loucas agerande ger tittaren en bild av pedagogen som någon form av övermänniska då han kan bortse från sina egna bekymmer och fokusera på eleverna. Stavros Louca visar med tydlighet sin personlighet inför eleverna. Han blottar sina problem inför hela klassen och vädjar till dem att koncentrera sig under lektionen då han inte mår bra. Loucas berättar för eleverna att han är sjuk och känslomässigt labil då hans närmaste vän har avlidit några dagar tidigare. Han hävdar att eleverna är viktigare för honom än hans egen hälsa. Å ena sidan visar han fram sin personlighet för eleverna vilket är viktigt för att få dem att se honom som en människa. Å andra sidan negligerar han sin egen hälsa för ett projekt och för att eleverna skall lyckas. Hans agerande kan skapa ett dåligt samvete hos eleven vilket kan resultera i att de blir motiverade att arbeta bara för att göra Louca nöjd och inte för sin egen skull. Elevens drivkraft till motivation kan då förklaras med en yttre drivkraft. Karlsson (2002) förklarar den yttre drivkraften som en påverkan som motiverar eleven för att han eller hon skall undgå någon form av straff. Elevens drivkraft blir då att undvika det obehagliga. Det vill säga att Stavros Louca tydliggör för eleverna att han inte vill bli upprörd och att han inte vill säga till någon elev att koncentrera sig. Konsekvenserna av vad som visas i avsnittet kan tolkas som att Stavros Louca inte skapar motivation hos eleverna att vilja lära för sin egen skull. Vi ställer oss undrande till om Stavros Louca kan fokusera fullt ut på eleverna i klassen då han i avsnitten inte är frisk då Brante (2008) hävdar att lärares känslomässiga tillstånd kan inverka på kvaliteten i skolarbetet. Colnerud (1995) hävdar att moraliska frågor är ständigt närvarande i relationen med elever, föräldrar och kollegor i lärares dagliga arbete. Det finns en risk att lärare använder sig av omoraliska metoder för att uppnå ett för honom gott arbetsklimat. Stavros Loucas beteende kan anses uppvisa omoraliskt beteende då han skapar ett dåligt samvete hos eleverna vilket tyder på att Louca inte följer de yrkesetiska principer som finns för läraryrket.

Avsnittet visar upp en bild av en pedagog som förväntar sig att eleverna skall koncentrera sig för att pedagogen inte mår bra. Beteendet kan resultera i att eleverna inte blir motiverade att lära för sin egen skull utan för att göra Louca nöjd. Stavros Loucas kan anses använda sig av omoraliska metoder för att uppnå ett gott arbetsklimat vilket strider mot läraryrkets etiska principer.

Program 4 cirka 2.5 minut in i programmet.

Eleverna sitter i en ring på golvet och det är idrott med läraren Igor Ardoris. Han står upp i mitten av ringen och går runt när han pratar med stark röst. Han nämner något som han tog upp förra lektionen.

Igor: – *Igår när vi hade lektion så var en fråga som jag ställde till er. Jag frågade er, hur ser en, hur ser landets bästa elev ut? Hur ser landets bästa elev ut? Och det var ingen som, det var någon som sa, man har glasögon. Men så hade han inte mycket mer att komma med. Men var och en av er har minst lika bra förutsättningar som vem som helst annan att ha dom bästa betygen man kan få och inte bara den bästa betygen. Den bästa prestationen och den bästa hälsan. Vi gjorde en övning, eller vi gjorde tre övningar jag visade övningen så här också ska man vända på mitten och så ska man gå tillbaka. (Igor Ardoris visar hur eleverna skulle göra indianhopp.) Det var ungefär hälften som gjorde det. Och nu är frågan, jag vet, och ni vet, att det inte är fel på era hjärnor, eller hur? Och jag vet, att ni vet, att det inte är fel på ögon, det är inte fel på benen, det är inte fel på öron. Och ni klarar alla och förstår det jag menar, så vad är problemet? Finns det något problem överhuvudtaget?*

Elev: – *Koncentration.*

Igor: – *Koncentrationen, just det, koncentrationen. Så vet ni vad det betyder? Det betyder att var och en av er som sitter i den här ringen, kan klara vad som helst utifrån vad skolan kräver från er. Och inte bara klara av det ni kan klara av det bäst under förutsättningar att ni bara utvecklar en egenskap, en grej, och det är att träna upp koncentrationen.*

Analys

Avsnittet visar hur pedagogen talar till hela klassen. Han vill förstå vad det är som gör att bara några elever deltar i undervisningen. Genom att argumentera för hur han ser på elevernas kapacitet motiverar han dem till att själva tänka efter. Igor Ardoris arbetar på ett likvärdigt sätt som Stavros Louca då han motiverar eleverna genom att stärka elevens självförtroende och tillit till sin egen förmåga. Avsnittet visar hur pedagogen går runt bland de sittande eleverna och talar till dem med stark röst. Han argumenterar för eleverna att de alla har samma förutsättningar att lyckas bara de tränar upp koncentrationen. Vi ställer oss undrande vad Ardoris hade sagt om eleven istället hade svarat ”koordination” istället för ”koncentration”. Hade han fört samma argumentation med eleverna att alla kan? Den föregående lektionen handlade tydligen om elevernas koordination med tanke på att Ardoris visar på indianhopp. Jenner (2004) anser det är viktigt att eleven och pedagogen sätter upp realistiska och framförallt meningsfulla mål för eleven att uppnå. Igor Ardoris visar med sin

argumentation att han anser att alla elever har samma förutsättningar att nå de mål som eleverna sätter upp för sig. Hans argument utgår dock bara från vad han anser att eleverna klarar av, han frågar inga elever vad ett meningsfullt mål är för dem att uppnå. Avsnittet visar upp en pedagog som kan tolkas utföra en form av kollektiv bestraffning då han ifrågasätter om alla elever har problem att delta i undervisningen. Vi ifrågasätter om det inte hade varit bättre att tala med de elever som inte deltog i stället för att ta upp problemet med alla elever. Uppenbarligen har inte alla elever problem att delta som Ardoris vill påstå. Uttalandet visar att han inte utgår från varje elevs förutsättningar och egen unik person vilket Birnik (1998) hävdar är en viktig utgångspunkt för att motivera eleven till fortsatt lärande. Igor Ardoris kan anses stärka elevernas självförtroende då han argumenterar för dem att de inte har några fysiska eller psykiska hinder att kunna delta och klara av de krav som skolan ställer på dem. Skolans styrdokument, Lpo 94, uttrycker att "Läraren skall utgå från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sin inläring och för sitt arbete i skolan" (Läraryrket, 2005, s.18). Om eleven skall kunna ta ett personligt ansvar för sin inläring så krävs det att eleven har ett starkt självförtroende och tillit till att de kan. Vi ställer oss frågande till om verkligen alla elever har samma förutsättningar att klara skolans krav. Dessutom påstår Igor Ardoris att alla elever förstår vad han menar, men vi undrar hur han vet det. Han har förmodligen reflekterat över den föregående lektionen utifrån elevernas prestationer eller brist på prestationer men frågan är om han har reflekterat över sin egen roll som ledare. Birnik (1998) hävdar att om pedagogen kan skapa förståelse för sitt eget sätt att vara kan han förstå sina elever bättre och möta dem med ett känslomässigt engagemang. Ardoris bemötande kan knappast sägas utgå ifrån förståelse för sin egen person då han förmodligen inte har reflekterat över sin roll i hur han har instruerat eleverna.

Pedagogen skall enligt de yrkesetiska principerna alltid bemöta eleverna med respekt för deras person och integritet (Läraryrket 2005). Vi tolkar Igor Ardoris bemötande som en brist på respekt för elevernas person och integritet då han kollektivt ifrågasätter om eleverna har problem. När han hänvisar till att endast halva klassen deltog, pekar han indirekt ut elevers brist på prestation vilket kan uppfattas som kränkande.

Avsnittet kan anses visa upp en bild av en pedagog som argumenterar för att skapa motivation genom att uppmuntra eleverna att alla kan, då han anser att alla har samma förutsättningar att lyckas. Det kan ifrågasättas om alla elever verkligen har samma förutsättningar att lyckas. När det gäller att efterleva yrkesetiska principer kan hans beteende tolkas vara kränkande vilket strider mot principerna.

Program 1 cirka 16 minuter in i programmet.

Avsnittet visar klassens första lektion i skolämnet svenska med Gunilla Hammar Säfström. Pedagogen ber eleverna att ställa undan borden i klassrummet och sätta sig på stolarna i en ring. I ringen uppmanar Gunilla Hammar Säfström eleverna att en och en berätta vad de heter och vad de är bra på. Sekvensen visar först en flicka som berättar vad hon heter och vad hon är bra på och sedan en pojke som efter flera sammanklippta filmsekvenser till slut berättar vad han är bra på. Pojken sitter tyst länge innan han ger ett svar och det är förmodligen därför avsnittet har klippts ihop till en kortare filmsekvens. Pedagogen sitter mellan de två eleverna som talar i avsnittet.

Nisrin: – *Jag heter Nisrin ? och jag, jag vet inte...*

Gunilla: – *...du är bra på..., du vet vad du är bra på.*

Nisrin: – *Kan jag inte säga vad jag är dålig på?*

Gunilla: – *Nej, jag vill höra vad du är bra på, du vet vad du är bra på..... någon gång när du känner, det här kan jag, det här har jag fixat, det här är bra, vad har du gjort då?...som du kan?*

Nisrin: – *Jag vet inte.*

Gunilla: – *Det vet du visst det, jag ger mig inte. Någon gång när du känner dig riktigt nöjd med dig och tänker, wow, nu har jag fixat det här, det här är bra, det här har jag gjort bra....när är det?*

Nisrin: – *Matte*

Gunilla: – *Matte, bra, tack!*

Mahmud: – *Jag heter Mahmud? och jag vet inte vad jag är bra på. (Pojken, böjer ned sitt huvud och har svårt att titta upp på de andra som sitter i ringen.)*

Gunilla: – *Det vet du visst det, säger jag samma sak till dig, när känner du, att det här har jag fixat väldigt, väldigt bra, nu är jag nöjd, det här kan jag.*

Mahmud: – *Jag vet faktiskt inte. (Pojken skruvar på sig och har fortfarande svårt att titta upp på de andra i ringen.)*

Gunilla: – *Jo, det vet du visst det,....ja?*

Mahmud: – *Vad tycker du?*

Gunilla: – *Nej, du känner dig, du känner dig....ja? ...vad var det för något som...*

Mahmud: (Efter en lång tystnad.) – *Jag spärrades, jag spärrades.*

De andra eleverna: – *på kickboxning*

Mahmud: – *På Thaiboxning*

Gunilla: – *På Thaiboxning, du är bra på Thaiboxning? Bra, det kände du att det här var någonting som du behärskade?*

Mahmud: – *Ja*

Gunilla: – *Härligt, tack!*

Mahmud: – *Varsågod!*

Analys

Avsnittet visar enligt programserien pedagogens första möte med klassen. Gunilla Hammar Säfström visar med sin envishet att hon har tillit till att eleverna kan säga något bra om sig själva. Hon väntar ut elevernas svar och även om eleverna tvekar på sin förmåga stöttar hon eleverna att känna efter och besvara frågan om vad de är bra på. I Lpo-94 står att skolan skall sträva efter ”att eleverna utvecklar tillit till sin egen förmåga” (Läraryrket, 2005, s. 14). Då avsnittet visar klassens första möte kan vi se att Gunilla Hammar Säfströms bemötande är ovanligt för eleverna och arbetet med att bygga upp elevens tillit till sin egen förmåga bara har börjat. Birnik (1998) och Colnerud (2004) anser att det är viktigt att den professionella pedagogen är medveten i bemötandet av eleven det ojämna maktförhållande som finns mellan dem båda. Pedagogen har ett etiskt ansvar för att eleven inte blir kränkt. I sitt bemötande försöker Gunilla Hammar Säfström motivera eleverna genom att uttala positiva förstärkningsord såsom ”Tack”, ”Härligt”, och ”Bra” efter eleverna har svarat. Hon driver på pojken på ett sätt som kan uppfattas vara kränkande vilket strider mot läraryrkets etiska principer. Avsnittet visar tydligt hur obekvämt pojken är i situationen. Han försöker att slippa undan genom att be henne besvara frågan vilket visar på en stor osäkerhet. Trots att pojken uppenbarligen våndas i situationen fortsätter Gunilla Hammar Säfström att tvinga fram ett svar. Hon säger till pojken att hon inte ger sig. Birnik (1998) och Grosin (2001) hävdar båda att förhållningssättet och på vilket sätt pedagogerna formar sina förväntningar på eleverna har en avgörande betydelse om den enskilda individen lyckas eller misslyckas. Vidare anser de att elever som blir bemötta av en pedagog som uppvisar positiva förväntningar på eleven skapar med stor sannolikhet en positiv tro på sin egen förmåga det vill säga en självuppfyllande profetia. Vi ställer oss undrande om pojken, trots att pedagogen har positiva förväntningar på honom, skapar en tro på sin egen förmåga eller om situationen enbart skapar olustkänslor. Det verkar som om pojken svarar på grund av att han befinner sig i underläge, då läraren har makt att tvinga honom att svara. Tvånget blir tydligt då pojken avslutningsvis säger ”Varsågod” till pedagogen, det vill säga han har gjort som han har blivit tillsagd. Pedagogen sitter dessutom bredvid honom vilket innebär att han inte kan komma undan situationen då hon är vänd mot honom. Gunilla Hammar Säfströms agerande kan beskrivas som en roll av att vara översittare

gentemot eleven i denna situation. Hennes agerande kan dessutom skapa en rädsla hos övriga elever att bli tvingade att göra något som de inte vill. Birnik (1998) hävdar att syftet med att bygga goda relationer är att skapa goda förutsättningar för lärande vilket Gunilla Hammar Säfströms agerande inte kan tyda på.

Avsnittet kan anses visa upp en bild av en pedagog som har höga förväntningar på att eleverna kan säga något positivt om sig själv. Pedagogen är envis och kräver ett svar av varje elev vilket kan tyda på att eleven endast svarar på grund av ett maktförhållande där eleven är underlägsen läraren. Eleven tvingas göra något som han uppenbarligen inte vill vilket strider mot de yrkesetiska principerna som finns nedtecknade för läraryrket.

Program 3 cirka 17.5 minuter in i programmet.

Många föräldrar har börjat protestera mot att lärarna ställer för höga krav på eleverna. En förälder hotar skolledningen att ta sin pojke ur klassen. Skolans rektor är orolig för att fler elever skall byta klass vilket skulle resultera i att projektet inte kan genomföras. Skolledningen har hört sammat föräldrarnas protester och samlar alla pedagoger och alla föräldrar till ett möte. Rektorn är bekymrad för att eleverna skall må dåligt och vill med alla medel försöka lösa dispyten som uppstått mellan skolan och vårdnadshavare. Stämningen är enligt programmet ganska hätsk men det framkommer inte tydligt i avsnittet som visas. Rektor inleder mötet med att visa hur Johannesskolans resultat ser ut i jämförelse med andra skolor i Malmö. Johannesskolan uppvisar sämst resultat i Malmö. Rektor vill visa anledningen till att skolan har tackat ja till projektet då skolledningen tar emot all hjälp de kan få för att vända den negativa trenden för skolan. Avsnittet visar hur Stavros Louca vädjar till föräldrarna om hjälp och han säger:

Stavros: – Ni ska ta ert ansvar. Jag lämnar uppgifter till dem. Jag tycker så här att fostran och ansvaret ligger hos er. Det är era barn. Ni måste fråga dem; Vad har ni för läxor? Jag är inte här varje dag.

Några föräldrar ifrågasätter varför eleverna inte har haft läxor tidigare och varför inte skolan har gjort något åt problemet förrän nu. Stavros Louca svarar föräldrarna att han tycker synd om eleverna att de har missat så mycket. Skolledningen informerar föräldrarna om hur pedagogerna tänker och arbetar och vilka förväntningar och krav de har på eleverna. Efter mötet förenas lärare, skolledning och föräldrar och alla enas om att stödja projektet att bli Sveriges tredje främsta klass i landet.

Analys

I avsnittet visas hur skolledningen informerar föräldrar om vilka krav och förväntningar som finns på skolans elever. Rektor informerar om bakomliggande orsaker till varför projektet har satts igång. Hon värnar om att alla elever skall må bra och önskar att föräldrarna skall förstå att pedagogerna arbetar för elevernas bästa. Grosin (2001) anser att om skolan har ett nära samarbete med föräldrarna och låter föräldrarna komma till tals kan det resultera i att stärka elevernas möjligheter att lyckas nå skolans mål. Vidare anser han att det är viktigt att skolan förmedlar vilka regler och vilket förhållningssätt som genomsyrar skolans verksamhet för elevernas vårdnadshavare. Avsnittet visar att skolan tar till alla medel för att föra en dialog med föräldrarna vilket pekar på likheter med forskningsresultat som Grosin (2001) förespråkar vara en bra förutsättning för att eleverna skall lyckas i skolarbetet. Skolledningens agerande kan tyckas vara en solskenshistoria men tittaren får inte veta alla detaljer vad som föregått föräldramötet. TV-serien framställer skolledningen och pedagogerna som problemlösare och tar tag i alla problem som dyker upp för att kunna fullfölja projektet. Tittaren får se en bild av engagerade pedagoger och skolledare, vilket är bra. Frågan är om skolledarna och pedagogerna hade varit lika lyhörda för föräldrarnas protester under ”vanliga” omständigheter det vill säga att de inte hade medverkat i en TV-serie. En förälder hotar att ta sin pojke ur klassen och det är detta uttalande som får skolledningen att reagera och agera. Skolledningen är rädd att hela projektet skall gå i stöpet då risken finns att fler elever lämnar *Klass 9A* på grund av de nya pedagogernas krav och förväntningar på eleverna.

Stavros Louca vädjar till föräldrarna att ta sitt ansvar och visa sitt intresse för skolarbetet. Han vill att föräldrarna skall hjälpa honom att fråga eleverna vad de har i läxa, då Louca inte finns tillgänglig på skolan alla dagar. Louca anser att fostran och ansvaret ligger hos föräldrarna men enligt skolans styrdokument har skolan också ett ansvar att fostra eleven (Läraryrket 2005). Skolans ansvar talar Stavros Louca inte om. Loucas vädjan till föräldrarna att ta sitt ansvar kan dock ses som ett efterlevande av yrkesetik för läraryrket då den förespråkar att ha ett nära samarbete med hemmet och be föräldrarna om hjälp då skolan ställs inför svåra situationer. Skolledningen visar i sitt agerande att de även efterlever de yrkesetiska principer som finns för läraryrket då de upprätthåller förtroendefulla relationer till eleverna och elevernas vårdnadshavare samt visar sig lyhörda inför synpunkter som ges på skolans arbete. Skolledningens agerande visar likheter med vad Colnerud (1995) omtalar som grundläggande för lärares yrkesetik nämligen omsorg om den enskilda eleven och om eleverna som ett kollektiv då rektor värnar om att eleverna skall må bra.

Avsnittet kan anses visa upp en bild av skolläring och pedagoger som efterlever de yrkesetiska principer som finns för läraryrket. Samtidigt visar avsnittet en pedagog som uppmanar vårdnadshavare att ta sitt ansvar att fostra eleverna men pedagogen talar inte om skolans ansvar att fostra eleverna.

5 Diskussion

Uppsatsens syfte är att undersöka vilken bild TV-serien ger av den professionella pedagogen i jämförelse med vad pedagogisk forskning framför om den samma. I följande kapitel diskuteras resultaten och analyser av valda avsnitt som redovisats i föregående kapitel. Diskussionen utgår ifrån uppsatsens syfte, problemformuleringar och teoretiska utgångspunkter.

5.1 Resultatdiskussion

Bilden som TV-serien visar av den professionella pedagogen är långt ifrån komplett då tittaren inte får se en helhetsbild av yrket utan bara korta sekvenser. Motivation förekommer på olika sätt i TV-serien men frågan är om alla elever blir motiverade. De teoretiska utgångspunkter som uppsatsen baseras på har alla omtalat motivation som ett viktigt verktyg för att stimulera eleven till fortsatt lärande. Teorierna poängterar hur viktigt pedagogens förhållningssätt är i samspelet mellan pedagogen och den enskilda eleven (Birnik, Ekholm och Brante). Vi har uppmärksammat att det är svårt att generellt uttala sig om motivation då flera avsnitt visar samspelet mellan pedagogen och elever i ett kollektiv. Det innebär att i vissa fall har det varit svårt att analysera vad TV-serien visar av den professionella pedagogen med vad forskningen framför om den samma.

Pedagogerna i TV-serien motiverar eleverna på ett likvärdigt sätt som många av uppsatsens forskare förespråkar men de agerar också på ett sätt som inte är eftersträvansvärt enligt forskningen. Ur motivationssynpunkt anser Birnik och Grosin att elevens självförtroende spelar en stor roll huruvida eleven skall bli fortsatt motiverad eller ej. Stavros Louca motiverar eleverna genom att stärka deras självförtroende då han medvetet har gett eleverna lätta prov. Birnik och Ekholm anser att pedagogens förmåga att se var eleven befinner sig kunskapsmässigt är viktigt för att kunna motivera eleven till fortsatt lärande. Stavros Louca har sett kunskapsbrister hos eleverna och genom att ge eleverna lätta prov anser han att elevens tilltro till sig själv ökar. TV-serien visar upp en bild av den professionella pedagogen som på ett enkelt sätt får alla elever att prestera bra i ämnet. Vi ifrågasätter om det är så enkelt att få elever motiverade. Att eleverna har lyckats så väl enligt Louca kan också bero på det som Ekholm hävdar, nämligen att lärares specifika kunskaper innefattar att använda sig av olika metoder för att bäst kunna möta elever på den nivå som eleven befinner sig. Det vill säga, Stavros Louca kan ha gjort sig erfarenheter och lärt hur olika situationer bäst skall

hanteras för att bäst motivera eleverna till fortsatt lärande vilket Jenner kallar för en dold förtroendekunskap. När det gäller Stavros Loucas agerande i de utvalda avsnitten kan det uppfattas som att han bryter mot de yrkesetiska principer som finns för lärare. Han undervisar trots att han är sjuk och labil vilket visar på ett oprofessionellt agerande. Bilden TV-serien visar kan resultera i att tittaren får en uppfattning om att lärare skall arbeta trots att pedagogen uppenbarligen inte är frisk. Anledningen till att Louca kommer till skolan kan vara att projektet kräver att alla pedagoger deltar oavsett sjukdom eller personliga omständigheter.

Gunilla Hammar Säfströms beteende i avsnittet kan uppfattas vara kränkande mot eleven som uppenbarligen våndas i situationen. En möjlig förklaring till Gunilla Hammar Säfströms beteende kan vara att hon liksom Louca har en erfarenhet av hur man bäst går till väga för att få elever motiverade. Avsnittet visar hur det ojämna maktförhållandet mellan pedagog och elev kan förhålla sig i en undervisningssituation. Colnerud och Granström pratar om hur viktigt det är att pedagogen är medveten om maktförhållandet så att ingen elev blir kränkt. Vidare diskuteras den inbyggda motstridighet som finns i de yrkesetiska principerna när det gäller elevens skolplikt och värnandet om att sätta eleven i centrum. Gunilla Hammar Säfströms agerande visar på hur moraliska värden ställs mot varandra i skolsituationer. Å ena sidan skall pedagogen vara medveten om det ojämna maktförhållandet och inte kränka eleven genom att tvinga någon att göra något som den inte vill. Å andra sidan skall Gunilla Hammar Säfström motivera eleven att tala inför grupp. Avsnittet visar att eleverna har ämnet svenska och för att kunna få betyget G i ämnet krävs att eleven kan tala inför grupp. Gunilla Hammar Säfströms metod för att minska det ojämna maktförhållandet kan vara att ge eleverna positiv förstärkning samt att hon sitter tillsammans med eleverna. Programmet framställer avsnittet som att det är elevernas första lektion med Gunilla Hammar Säfström. Tänkvärt är att pojken i avsnittet frågar Gunilla Hammar Säfström vad han är bra på när han säger; *Vad tycker du?*. Kommentaren kan tyda på att det inte är första gången som eleverna möter pedagogen. Det är inte brukligt att be någon annan svara om man inte är bekant med varandra.

Igor Ardoris motiverar eleverna genom att stärka elevernas tilltro till sin förmåga genom att påtala att alla elever har samma förutsättningar för att klara av skolans mål. Han anser att alla elever kan men vi ifrågasätter om alla har samma förutsättningar att lyckas. Igor Ardoris beteende kan förklaras med att han har sett vad som krävs för att få eleverna att sträva mot samma mål. Läraren skall enligt Lpo 94 sträva efter att alla elever kan och vill ta ett personligt ansvar vilket Ardoris agerande tyder på att han gör. Förmodligen vill Ardoris få eleverna att reflektera men bilden TV-serien visar upp är en pedagog som kraftigt ifrågasätter om halva klassen har problem. Eftersom TV-serien framställer Ardoris handlande som en auktoritet blir

tolkningen att han bryter mot de etiska principer som finns för yrket då han ifrågasätter alla och inte de berörda eleverna. Birnik hävdar att pedagogens förväntningar på eleven är betydelsefulla då dessa kan skapa en beteendeförändring hos eleven till det positiva. Igor Ardoris vill förmodligen förändra elevernas beteende men i avsnittet framkommer inte pedagogens bakomliggande tanke och syfte med hans agerande.

Avsnittet som handlar om föräldramötet visar att skolledningen agerar och reagerar mycket snabbt på föräldrarnas synpunkter när det gäller TV-seriens medverkande pedagogers krav och förväntningar på eleverna. Grosin hävdar att en engagerad rektor som har tydliga mål och positiva förväntningar på verksamheten har goda förutsättningar att få alla elever att nå höga resultat. Det är viktigt att skolledningen, pedagoger och vårdnadshavare är införstådda med vilket inre klimat och vilka normer och värderingar som skolan strävar att efterleva. I avsnittet visas att skolan har som utgångspunkt att ställa höga krav och förväntningar på eleverna att alla kan lära och nå skolans mål. Bilden som TV-serien visar tyder på att skolledningen och pedagogerna värnar om alla elever och visar sig positiv till att lösa problem som uppstår snabbt. Agerandet kan tolkas som att skolan efterlever de etiska principer som finns för yrket. TV-serien framhäver att skolledning, pedagoger, elever och vårdnadshavare kommer överens om att fortsätta projektet. Tittaren får ingen insyn i hur de medverkande har kommit överens, om de således har fattat ett demokratiskt beslut. TV-seriens producent och filmteam har kanske vissa förbehåll för att genomföra projektet. Finansieringen av projektet stod produktionsbolagen för, vilka kanske har satsat ekonomiska resurser på att skolan skall få möjlighet att låta eleverna få resurser som skolan annars inte skulle ha haft råd till. Det framkommer inte om vårdnadshavare och elever har fått skrivit på någon form av kontrakt som binder dem till att fullfölja projektet.

Bilden av den professionella pedagogen i TV-serien *Klass 9A* kan anses uppvisa både likheter och motstridigheter med vad forskningen framhåller som eftersträvansvärt. TV-seriens pedagoger ses bryta mot de yrkesetiska principer som finns nedtecknade för läraryrket. Nordlunds resonemang om att TV som media speglar samhällets gemensamma värderingar, attityder och normer samt har en påverkan på människan är betydelsefull. Hans påståenden kan innebära att bilden av Sveriges främsta lärare som visas i TV-serien kan komma att uppfattas som en idealbild av den professionella pedagogen. *Klass 9A* visas i korta sekvenser som framhäver pedagogerna som om att de kan lösa alla problem som finns och få alla elever att bli motiverade och nå höga resultat. Vid en närmare granskning framkommer brister i hur pedagogerna har framställts. Tittaren får ingen helhetsbild av vad läraryrket egentligen innebär då pedagogerna framställs göra underverk med eleverna bara genom att skapa enkla

prov, argumentera för att alla kan och uttala positiva förstärkningsord när eleven svarar. Bilden som TV-serien ger framställer läraryrket som ett enkelt yrke att behärska. Avslutningsvis vill vi komma med en reflektion gällande *Lärarnas tidning* (2008-02-29) som hävdar att dokumentärens klassrumsscener visar på att alla berörda pedagoger i TV-serien uppvisar en god yrkesskicklighet. Vi hoppas och tror att de som arbetar på *Lärarnas tidning* inte tycker att exempelvis Stavros Louca handlar rätt då han lämnar över ansvaret på eleverna då han är sjuk.

6 Sammanfattning

Under våren 2007 sändes TV-serien *Klass 9A* som en lång skoldokumentär i 13 delar. TV-serien behandlade just den problematik som så länge omdiskuterats, problemet med elever som inte når godkända betyg i grundskolan. I skoldokumentären fick vi följa Sveriges ”främsta” pedagogers dagliga arbete med en niondeklass från Johannesskolan i Malmö. TV-serien visade pedagogernas arbete under en hel termin. Johannesskolans skolledning och TV-seriens medverkande pedagoger hade som mål att bli den tredje bästa klassen i landet. Utifrån påståendet om att pedagogerna är de främsta vill vi göra en jämförelse genom att säga att pedagogerna som visas i TV-serien utför läraryrket professionellt. I det moderna samhället spelar massmedia en stor roll för den enskilda individen. Media anses spegla samhällets gemensamma värderingar, attityder och normer. TV som media kan därför komma att påverka hur människor uppfattar den professionella pedagogen som visas upp i TV-serien *Klass 9A*.

Syftet för denna uppsats är att studera bilden som media visar upp av den professionella pedagogen i TV-serien *Klass 9A* och att göra en jämförelse med vad pedagogisk forskning framför om den samma. Uppsatsens teoretiska utgångspunkter behandlar läraryrkets professionalitet utifrån två kriterier, en specifik kunskapsgrund för yrket samt en nedtecknad yrkesetik. Forskningsrön som diskuterats visar hur läraren på ett professionellt sätt skall kunna motivera elever till fortsatt lärande samt hur lärares förväntningar spelar en avgörande roll för hur elever skall lyckas uppnå goda resultat i skolan. Utifrån uppsatsens teoretiska utgångspunkter har tre problemformuleringar sammanställts vilka lyder enligt följande: Hur motiverar pedagogerna eleverna i TV-serien? Vilka förväntningar har pedagogerna i TV-serien på de medverkande eleverna? Hur efterlever pedagogerna i TV-serien de yrkesetiska principerna som finns nedtecknade för läraryrket? I genomförandet av uppsatsens undersökning har en modifierad didaktisk etnografisk metod använts. Resultatet har analyserats utifrån en kvalitativ ansats. Då TV-serien visar många avsnitt med likartade situationer där pedagogerna agerar på ett likartat sätt har valet av avsnitt baserats på tre pedagoger som visas i flest avsnitt i TV-serien. Att analysera samtliga pedagoger som deltar i programserien eller att analysera alla sekvenser som visar de tre utvalda pedagogerna rymms inte inom ramen för denna uppsats.

Bilden som TV-serien visar av den professionella pedagogen är långt ifrån komplett då tittaren inte får se en helhetsbild av yrket utan bara korta sekvenser. Bilden av den professionella pedagogen i TV-serien *Klass 9A* kan anses uppvisa likheter och motstridigheter med vad forskningen framhåller som eftersträvansvärt. TV-serien visar hur pedagogerna i

utvalda avsitt bryter mot de etiska principer som finns nedtecknade för läraryrket. *Klass 9A* visas i korta sekvenser som framhäver pedagogerna som om att de kan lösa alla problem som finns och få alla elever att bli motiverade och nå höga resultat. Vid en närmare granskning framkommer brister i hur pedagogerna har framställts. Tittaren får ingen helhetsbild av vad läraryrket egentligen innebär då pedagogerna framställs göra underverk med eleverna bara genom att skapa enkla prov, argumentera för att alla kan och uttala positiva förstärkningsord när eleven svarar. Bilden som TV-serien ger framställer läraryrket som ett enkelt yrke att behärska.

Källförteckning

- Birnik, H. (1998). *Lärare – Elevrelationen, ett relationistiskt perspektiv*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis. Avhandling.
- Björklund, M. & Paulsson, U. (2003). *Seminarieboken – att skriva, presentera och opponera*. Lund: Studentlitteratur.
- Brante, G. (2008). *Lärare av idag. Om konstitueringen av identitet och roll*. Malmö: Lärarutbildningen Malmö högskola. Avhandling.
- Carlgren, I. (2004). ”Professionalism som reflektion i lärares arbete” I *Lärarprofessionalism – om professionella lärare*. Fjärde upplagan. Stockholm: Lärarförbundets förlag. S. 20-31.
- Carlgren, I. & Marton, F. (2004). *Lärare av i morgon*. Stockholm: Lärarförbundets förlag.
- Colnerud, G. (1995). *Etik och praktik i läraryrket. En empirisk studie av lärares yrkesetiska konflikter i grundskolan*. Stockholm: HLS förlag. Avhandling.
- Colnerud, G. (2004). ”Yrkesetiska aspekter på lärarprofessionalism” I *Lärarprofessionalism – om professionella lärare*. Fjärde upplagan. Stockholm: Lärarförbundets förlag. S.60-77 .
- Colnerud, G. & Granström, K. (2002). *Respekt för läraryrket: om lärares yrkesspråk och yrkesetik*. Stockholm: HLS förlag.
- Ekholm, M. (2004). ”Lärare, professionalitet och yrkeskvalitet” I *Lärarprofessionalism – om professionella lärare*. Fjärde upplagan. Stockholm: Lärarförbundets förlag. S. 6-19.
- Forsell, M. (2008-01-29). ”Malmöklass hamnade i rampljuset” Publicerad i *Skånskan*. Tillgänglig: <http://www.skd.se/apps/pbcs.dll/article?AID=/20080129/NYHETER/794096134> [2009-11-22]
- Grosin, L. (2001). ”Skolklimat, prestation och social anpassning i 21 mellanstadieskolor.” *Rapport 2*. Stockholm: Nordiska föreningen för pedagogisk forskning. (Opublicerat material)
- Jacobsson, E. (2008-02-29). ”Lärare – ett komplext yrke” Publicerad i *Lärarnas tidning* nummer 4, 2008. Tillgänglig: www.lararnastidning.net [2009-09-10]
- Jenner, H. (2004). *Motivation och motivationsarbete i skola och behandling*. Myndigheten för skolutveckling. Forskning i fokus, nr. 19. Stockholm: Liber.
- Karlsson, M. (2002). *Musikelever på gymnasiets estetiska program. En studie av elevernas bakgrund, studiegång och motivation*. Malmö: Malmö Academy of Music. Avhandling.
- Kullberg, B. (2004). *Etnografi i klassrummet*. Lund: Studentlitteratur. Andra upplagan.
- Larsson, H-A. (2002). *Skola eller kommunal ungdomsomsorg? Om att försöka skapa en jämlik och demokratisk skola*. Stockholm: SNS förlag.
- Linnér, S., Fjälkner, M. & Sirén, E-M. ”Yrkesetik är grunden” (inget årtal).

Tillgänglig:

<http://www.lararesyrkesetik.se/web/yrkesetik.nsf/doc/002AFC5C?opendocument&mid=0028D3D2> [2009-11-17]

Läraryrkesförbundet (2007). "Sanning eller konsekvens – en rapport om mediebilderna av skolan". Stockholm: En undersökning gjord av Läraryrkesförbundet, Sveriges elevråd, SVEA och Läraryrkesförbundets skolledarförening. PDF format Tillgänglig: www.lararforbundet.se [2009-11-06]

Läraryrkesförbundet. (2005). *Lärarens handbok*. Stockholm: Läraryrkesförbundets förlag. Femte upplagan.

Melén, J. (2009) "Hårdare tag i ny skollag" (2009-06-15)

Tillgänglig: <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article5381787.ab> [2009-11-10]

Nordlund, J-E. (2007). *Television och socialisation*. Lund: Studentlitteratur.

Patel, R. & Davidson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder - Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Programserien *Klass 9 A* (2008). Sveriges Television. (DVD)

Sjöstrand, J. (2008). "Experiment *klass 9A* fångar skoldebatten" ur *Svenska Dagbladet* 2008-02-18 Tillgänglig: http://www.svd.se/kulturnoje/nyheter/artikel_886021.svd [2009-09-10]

SOU 2008:52 (2008). *Legitimation och skärpta behörighetsregler*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Starrin, B. & Svensson, P-G. (red.) (1994). *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. Lund: Studentlitteratur.

Sundström, U. (2008-02-13a). "TV-serie tar pulsen på skolan" Tillgänglig: www.lararnastidning.net [2009-09-11]

Sundström, U. (2008-09-01b). "9A utvärderas av Mälardalens högskola" Tillgänglig: www.lararnastidning.net [2009-11-20]

Westerberg, O. (2008). "*Klass 9A* glänser inte på gymnasiet" ur *Sydsvenskan* 2008-12-05 Tillgänglig: <http://sydsvenskan.se/malmo/article396539/Klass-9A-glanser-inte-pa-gymnasiet.html> [2009-09-10]